

ЮРІЙ УЩАПОВСЬКИЙ

**МІЖНАРОДНА
ЕКОНОМІЧНА
ДІЯЛЬНІСТЬ
УКРАЇНИ**

Міністерство освіти і науки України

Державний університет «Житомирська політехніка»
Факультет бізнесу та сфери обслуговування

Кафедра цифрової економіки та міжнародних економічних
відносин

Методичні рекомендації
для проведення семінарських занять
і самостійної роботи студентів
з навчальної дисципліни

МІЖНАРОДНА ЕКОНОМІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ УКРАЇНИ

освітнього рівня «бакалавр»
Галузь знань 29 «Міжнародні відносини»
Спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини»

Затверджено і рекомендовано на засіданні
кафедри цифрової економіки
та міжнародних економічних відносин
Протокол № ?
від 15 травня 2020 р.

Розробник:
к.е.н, доцент кафедри цифрової економіки та
міжнародних економічних відносин
Ущাপовський Юрій Володимирович

Житомир 2020

УДК 339.9 (075.8)

Ущাপовський Ю. В.

Міжнародна економічна діяльність України: Методичні рекомендації для проведення семінарських занять і самостійної роботи студентів / Ю. В. Ущাপовський. – Житомир: ДУ «Житомирська політехніка», 2020. – 48 с.

Рецензенти:

Н. Г. Виговська, д.е.н., професор, завідувач кафедри фінансів і кредиту Державного університету «Житомирська політехніка»;

О. П. Пащенко, к.е.н., доцент кафедри менеджменту і підприємництва, заступник декана факультету бізнесу та сфери обслуговування Державного університету «Житомирська політехніка»

Методичні рекомендації підготовлено на основі програм викладання дисципліни «Міжнародна економічна діяльність України» в провідних економічних вузах держави. Вони містять вимоги компетенцій до студентів, програму та тематичний план курсу; плани семінарських занять зі списком літератури; завдання для самостійної роботи, перелік основних понять, теми рефератів. У рекомендаціях також подано вимоги до підготовки і написання есе. Для кращого опанування матеріалу підібрано список літератури та контрольні питання для закріплення курсу.

Для студентів денної та заочної форми навчання освітнього рівня «бакалавр» спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини», а також для усіх, хто цікавиться питаннями міжнародної економіки.

Навчальне видання

© Ю. В. Ущাপовський, 2020

ВСТУП

У площині створення в Україні успішної конкурентоспроможної економіки зорієнтованої на інтеграцію в Європейський Союз та для адекватного реагування на виклики зовнішньої агресії в умовах глобалізованого світу зростають вимоги до професіоналізму майбутніх бакалаврів у галузі міжнародних економічних відносин. У процесі міжнародної економічної діяльності реалізуються національні інтереси держави, що пов'язані з перевагами міжнародного співробітництва та міжнародного поділу праці. Розуміння міжнародної економічної діяльності країни як цілісної системи господарських зв'язків в умовах міжнародного економічного середовища між національними економіками, що втілюють у собі специфічні економічні культури, є теоретичним підґрунтям для реалізації зовнішньоекономічної стратегії держави. Дисципліна «Міжнародна економічна діяльність України» озброює ґрунтовними знаннями і навиками щодо економічного потенціалу та організації господарського процесу з іноземними партнерами з метою проведення ефективної зовнішньоекономічної політики.

Дисципліна «Міжнародна економічна діяльність України» є невід'ємною складовою фахової підготовки бакалаврів з міжнародної економіки, розширює її межі розумінням специфіки взаємодії національної економічної системи України з світовим економічним простором, сприяє підвищенню економічної культури та креативності мислення сучасного економіста міжнародника.

Мета дисципліни – формування у студентів теоретико-прикладних знань про сучасне значення, функціональне наповнення та інструментарій міжнародної економічної діяльності України у конкурентному середовищі світової економіки, а також навиків роботи з інформаційними та нормативно правовими базами економічної діяльності.

Предмет дисципліни «Міжнародна економічна діяльність України» – система організаційно-економічних і регулятивних взаємовідносин суб'єктів господарювання в процесі реалізації та розвитку форм міжнародної економічної діяльності країни.

Завданням дисципліни є формування у студента:

- розуміння форм та засобів навчання в освоєнні нових знань у сфері міжнародної економічної діяльності України з до-

триманням принципів безперервного розвитку та постійного самовдосконалення;

- прагнення професійного зростання, толерантності та адаптивності до інноваційних змін;

- абстрактного мислення, навичок виявлення та формалізації проблем у сфері міжнародної економічної діяльності України;

- систематизації та упорядкування отриманої інформації, оцінки на її основі впливу факторів на процеси та явища міжнародної економічної діяльності України;

- пояснення механізмів функціонування міжнародних економічних відносин у контексті міжнародних економічних зв'язків України;

- розуміння відмінностей та особливостей функціонування міжнародної торгівлі товарами і послугами; міжнародного руху капіталів та міжнародного кредитування; міжнародного науково-технічного співробітництва; міжнародних валютно-фінансових відносини та міжнародної міграції робочої сили.

- навичок вибору та застосування інформаційно-аналітичного інструментарію моніторингу тенденцій розвитку світових ринків робочої сили, капіталів, товарів та послуг, ілюструвати та презентувати результати опрацювання статистичних даних та аналітичних матеріалів з питань міжнародної економічної діяльності України.

Навчальна дисципліна «Міжнародна економічна діяльність України» належить до числа нормативних економічних дисциплін циклу професійної підготовки бакалаврів галузі знань 29 «Міжнародні відносини» спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини», побудована на теоретичних основах сучасної ринкової економіки. Вона поглиблює і деталізує знання та практичні навички з курсу «Міжнародна економіка» у площині конкретних економічних дисциплін (фінанси, гроші і кредит, менеджмент, бухгалтерський облік і аудит, маркетинг, господарське право тощо). Разом з курсами мікро- та макроекономіки та національної економіки, дисципліна «Міжнародна економічна діяльність України» створює підґрунтя для ефективної практичної реалізації економічної політики держави на міжнародному рівні.

Дисципліна вивчається студентами освітнього рівня «бакалавр» спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини» денної і заочної форми навчання протягом одного семестру. Методика викладання дисципліни на заочному відділенні перед-

бачає установчі лекційні заняття і самостійну роботу у період між сесіями В кінці семестру студенти складають іспит.

Після вивчення курсу студенти повинні:

знати і розуміти

- принципи та класифікацію форм міжнародної економічної діяльності;
- класифікацію суб'єктів міжнародної економічної діяльності;
- передумови виникнення та характерні ознаки сучасного світового господарства;
- показники ефективності міжнародної економічної діяльності держави;
- сутність, принципи побудови та структуру платіжного балансу держави;
- показники відкритості та фактори впливу на конкурентоспроможність національної економіки на світових ринках товарів, послуг, капіталу;
- участь України у міжнародному науково-технічному співробітництві;
- участь України у системі міжнародних валютно-фінансових відносин та міжнародних інтеграційних процесах;

вміти

- демонструвати навички використання фахової термінології у сфері міжнародної економічної діяльності;
- порівнювати різні за змістом і методологією підходи щодо міжнародної економічної діяльності держави, аналізувати їх переваги та недоліки;
- здійснювати комплексний аналіз тенденцій розвитку міжнародної економічної діяльності держави у різноманітних сферах, вміти окреслювати їхні особливості, оцінювати та аргументувати механізми їх функціонування;
- використовувати досвід історичних етапів розвитку міжнародної економічної інтеграції для аналізу процесів і явищ і сучасній економічній діяльності України, враховуючи вплив цивілізаційних чинників;
- обґрунтовувати власний погляд на події та факти міжнародної економічної діяльності та публічно його репрезентувати.

В результаті вивчення дисципліни студенти набувають такі **компетенції**:

- ІК1. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та

практичні завдання у сфері міжнародних відносин у цілому та міжнародних економічних, зокрема, професійної діяльності (у тому числі у процесі навчання), що передбачає застосування новітніх теорій та методів при здійсненні комплексних досліджень світогосподарських зв'язків.

- ЗК2. Здатність продукувати нові ідеї, системно мислити, проявляти креативність, гнучкість.
- ЗК5. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, пошуку, оброблення та оцінювання інформації з міжнародної економічної діяльності, процесів та явищ з різних джерел з метою виявлення проблем, формулювання висновків (рекомендацій) щодо міжнародної економічної політики держави, вироблення рішень на основі логічних аргументів з урахуванням особливостей національного і міжнародного середовища.
- ЗК6. Здатність проводити дослідження процесів міжнародної економічної діяльності на основі розуміння її тенденцій, закономірностей функціонування та розвитку з урахуванням причинно-наслідкових та просторово-часових зв'язків.
- ЗК10. Здатність використовувати набуті знання, розуміти предметну галузь міжнародної економічної діяльності та професію на практиці, бути відкритим до застосування знань з урахуванням конкретних ситуацій.
- ФК1. Здатність ефективно спілкуватися на професійному та соціальному рівнях з використанням фахової термінології, включаючи усну і письмову комунікацію державною та іноземними мовами.
- ФК4. Здатність до абстрактного мислення щодо функціонування складних економічних систем в сфері міжнародних економічних відносин.
- ФК5. Здатність брати участь у ділових міжнародних організаційно-правових відносинах, обґрунтовувати власну думку щодо конкретних умов реалізації форм МЕВ на мега-, макро-, мезо- і мікрорівнях.
- ФК6. Здатність застосовувати базові знання у сфері міжнародних економічних відносин з використанням нормативно-розпорядчих документів, довідкових матеріалів.
- ФК10. Здатність демонструвати знання базових категорій та новітніх теорій, концепцій, технологій і методів у сфері міжнародних економічних відносин з урахуванням їх основних форм.

- ФК11. Здатність аналізувати міжнародні ринки капіталу, робочої сили, товарів і послуг, інструменти та принципи регулювання міжнародної економічної діяльності.
- ФК12. Здатність застосовувати базові знання, аналізувати теорії та механізми реалізації міжнародних валютно-фінансових і кредитних відносин.
- ФК13. Знання теоретичних основ та практичних навичок оцінювання й аналізу безпекової компоненти міжнародних економічних відносин

Схема нарахування балів

Підсумкова оцінка з курсу «Міжнародна економіка» розраховується таким чином:

$O_{\text{результ.}} = k1 * O_{\text{пот.}} + k2 * O_{\text{мод.}} + k3 * O_{\text{сам.}}$,

O пот. – результати поточної активності студента на семінарських заняттях; O мод. – результати модульних контрольних робіт; O сам. – оцінка самостійної роботи студента.

k1, k2, k3 – коефіцієнти, що визначають внесок поточної активності студента на семінарах, результатів модульних контрольних робіт, самостійної роботи на підсумковий результат:

$k1 = 0,3; k2 = 0,4; k3 = 0,3.$

Округлення підсумкової оцінки до цілого числа здійснюється за правилами математики. Рейтингові бали переводяться в оцінки за шкалою оцінок відповідно до критеріїв відповідності рейтингових балів національній шкалі оцінювання знань:

За шкалою ECTS	Оцінка	Бали
A	Відмінно	90–100
B	Добре	82–89
C		74–81
D		64–73
E	Задовільно	60–63
FX		35–59
F	Незадовільно, з обов'язковим перекладанням повного курсу	0–34

**Тематичний план дисципліни
«МІЖНАРОДНА ЕКОНОМІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ
УКРАЇНИ»**

Кредитні модулі	Змістовні модулі	Кількість годин			
		Всього	Лекції	Семінарські	Самостійна робота
1	2	3	4	5	6
№1	Модуль 1. Теоретико-методологічні основи міжнародної економічної діяльності держави та участь України у міжнародній торгівлі та руху капіталів				
	Тема 1. Концептуальні основи та сучасні особливості міжнародної економічної діяльності держави	25	4	6	15
	Тема 2. Ефективність міжнародної економічної діяльності держави	25	4	6	15
	Тема 3. Україна у міжнародній торгівлі товарами і послугами	25	4	6	15
	Тема 4. Міжнародний рух капіталів і Україна	23	4	4	15
	Модульна контрольна робота № 1 (8-й тиждень)	7		2	5
	Разом змістовний модуль 1	105	16	24	65
№2	Модуль 2. Участь України на світових ринках праці, інновацій та у міжнародних валютно-фінансових та інтеграційних процесах				
	Тема 5. Україна на світовому ринку праці	25	4	6	15
	Тема 6. Україна у міжнародному науково-технічному співробітництві	25	4	6	15
	Тема 7. Україна у системі міжнародних валютно-фінансових і кредитних відносин	25	4	6	15
	Тема 8. Міжнародна економічна інтеграція та економічна безпека України	23	4	4	15
	Модульна контрольна робота № 2 (16-й тиждень)	7		2	5
	Разом змістовний модуль 2	105	16	24	65
Всього		210	32	48	130

ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ «МІЖНАРОДНА ЕКОНОМІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ УКРАЇНИ»

Модуль 1.

Теоретико-методологічні основи міжнародної економічної діяльності держави та участь України у міжнародній торгівлі та руху капіталів

Тема 1. Концептуальні основи та сучасні особливості міжнародної економічної діяльності держави

Предмет курсу «Міжнародна економічної діяльність України» (МЕДУ): природа та сутність поняття. Структура та завдання курсу. Поняття «міжнародна економічна діяльність» та «зовнішньоекономічна діяльність» у системі наукових категорій міжнародної економіки.

Принципи МЕД: загальні, національні та специфічні. Україна як суб'єкт світового господарства. Загальна характеристика та зміст «Хартії економічних прав та обов'язків держав» (1974). Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність» (1991).

Класифікація форм міжнародної економічної діяльності. Міжнародна торгівля товарами і послугами. Міжнародний рух капіталів і міжнародне кредитування. Міжнародне науково-технічне співробітництво. Міжнародні валютно-фінансові відносини. Міжнародна міграція робочої сили. Участь у роботі міжнародних економічних організацій. Співробітництво у вирішенні глобальних економічних проблем.

Класифікація суб'єктів міжнародної економічної діяльності та її критерії. Ієрархія суб'єктів МЕД залежно від рівня міжнародної взаємодії. Національні й транснаціональні суб'єкти господарювання. Складові системи регулювання зовнішньоекономічної сфери: загальнодержавні, координаційні, галузеві, територіальні, спеціалізовані та недержавні, що діють на основі статутних документів. Міжнародні економічні організації як суб'єкти міжнародного права: Світова організація торгівлі (СОТ), Міжнародний валютний фонд (МВФ), Світовий банк, Економічна і соціальна рада ООН (ЕКОСОР).

Світове господарство – сфера здійснення міжнародної економічної діяльності. Передумови виникнення та характерні ознаки сучасного світового господарства. Процеси глобалізації у сучасному світовому господарстві. Класифікація країн за рівнем економічного розвитку та за рівнем економічного зростання. Загальна характеристика індексу людського розвитку (ІЛР) та методи його обчислення. Тенденції розвитку сучасного світового господарства.

Тема 2. Ефективність міжнародної економічної діяльності держави

Поняття автаркії та відкритої економіки. Теорія міжнародної торгівлі (абсолютних переваг) Адама Сміта. Теорія порівняльних переваг Давида Рікардо. Протекціонізм та ліберальна зовнішньоекономічна політика.

Показники відкритості економіки. Обсяги експортно-імпорتنих операцій. Обсяги міжнародного кредитування та інвестування. Зовнішній державний борг. Експортна, імпортна та зовнішньоторговельна квоти. Індекс відкритості ринку Міжнародної торгівельної палати. Зв'язок між відкритістю національної економіки та її ефективністю. Конкурентоспроможність національної економіки.

Платіжний баланс держави як відображення міжнародної економічної діяльності. Сутність, принципи побудови та структура платіжного балансу. Закон України «Про національний банк України» (1999). Основні компоненти платіжного балансу: рахунок поточних операцій та операцій з капіталом; фінансовий рахунок. Поняття дефіциту та профіциту платіжного балансу.

Зовнішній борг держави. Класифікація структури валового зовнішнього боргу: за чотирма основними секторами економіки; за термінами погашення; за фінансовими інструментами. Показники валового зовнішнього боргу держави.

Тема 3. Україна у міжнародній торгівлі товарами і послугами

Торгівля товарами в системі МЕД. Основні чинники впливу на поширення міжнародної торгівлі. Природні та набуті переваги України в міжнародній торгівлі. Місце України у

світовому поділі праці. Геостратегічні особливості участі України у міжнародній торгівлі. Інтеграція України в СОТ.

Структура експортно-імпортних операцій товарами в економічній діяльності України. Аналіз експортно-імпортних операцій суб'єктів господарювання. Сальдо зовнішньої торгівлі. Зовнішньоторговельний оборот. Розрахунок експортно-імпортних квот та зовнішньоторговельної квоти. Динаміка зовнішньої торгівлі товарами. Товарна структура експорту та імпорту держави. Географічна структура міжнародної торгівлі товарами. Основні тенденції розвитку зовнішньої торгівлі товарами в Україні.

Зовнішня торгівля послугами в Україні. Характерні риси та особливості міжнародної торгівлі послугами. Види послуг за класифікацією Світового банку та СОТ. Відображення операцій з торгівлі послугами в платіжному балансі МВФ. Структура торговельного балансу послугами в Україні. Динаміка експорту-імпорту послуг в Україні. Основні тенденції міжнародної торгівлі послугами в Україні.

Інтеграція України в СОТ. Головне призначення та цілі діяльності Світової організації торгівлі. Статус країни з ринковою економікою. Участь України в інформаційній системі СОТ. Торговельні та системні інтереси України в СОТ. Основні завдання та пріоритети експортної політики України. Оптимізація імпорту та пріоритети імпортної політики України.

Тема 4. Міжнародний рух капіталів і Україна

Особливості сучасних інвестиційних процесів. Вивіз капіталу, його форми та цілі. Довгострокові зарубіжні інвестиції. Прямі та портфельні інвестиції. Форми міжнародного кредитування. Тенденції у сфері міжнародного інвестування. Місце транснаціональних корпорацій в інвестиційній діяльності.

Україна на міжнародному інвестиційному ринку. Рейтинги інвестиційної привабливості країн. Динаміка міжнародної інвестиційної позиції України. Структура прямих іноземних інвестицій в економіку України. Проблеми надходження інвестицій в економіку України. Структура вивезеного капіталу за межі України.

Інвестиційна політика в Україні. Трансформаційна специфіка національної участі в міжнародних ринках капіталів.

Напрями розширення інвестиційної привабливості в Україні. Співробітництво України з Організацією економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР). Прозорість управлінських рішень та зниження рівня корупції в Україні.

Модуль 2.

Участь України на світових ринках праці, інновацій та у міжнародних валютно-фінансових та інтеграційних процесах

Тема 5. Україна на світовому ринку праці

Міжнародна міграція робочої сили. Сутність та причини міжнародної міграції робочої сили. Класифікація видів міжнародної міграції робочої сили. Особливості та основні напрями міграції робочої сили у сучасному світі.

Світовий ринок праці. Шляхи формування світового ринку праці. Освітня, статева та географічна структура міграційних потоків у світі. Зв'язок міграції із середнім рівнем доходів у державі. Вплив грошових переказів мігрантів на розвиток географічних регіонів світу.

Регулювання міжнародних міграційних процесів. Регулювання міжнародної міграції робочої сили. Загальна декларація прав людини (1948). Міжнародний пакт про економічні, соціальні й культурні права (1966). Міжнародний пакт про політичні й громадянські права (1966). Міжнародна конвенція ООН про захист прав усіх трудящих-мігрантів і членів їх родин (1990). Міжнародна організація праці (МОП) та її основні функції. Основні функції Міжнародної організації з міграції (МОМ). Міграційні обмеження.

Структура еміграції та імміграції в Україні. Причини еміграції населення з України. Структура, напрями та динаміка еміграційних потоків з України. Структура основних сфер працевлаштування українських емігрантів. Регіональний зріз еміграції в Україні. Обсяги та динаміка грошових переказів трудових мігрантів в Україну. Структура та динаміка імміграційних потоків в Україну за географічною, віковою, освітньою ознаками.

Міграційна політика в Україні. Проблеми у сфері міжнародної міграції робочої сили в Україні. Нормативно-

правова база регулювання міграції в Україні. Закон України «Про зовнішню трудову міграцію» (2015). Закон України «Про імміграцію» (2001). Міграційні та імміграційні квоти. Напрями вирішення проблем міжнародної міграції в Україні.

Тема 6. Україна у міжнародному науково-технічному співробітництві

Правові основи міжнародного науково-технічного співробітництва. Правові інструменти захисту нових технологій: патенти, ліцензії, копірайти, товарні марки. Основні форми передачі технологій: патентні угоди, ліцензійні угоди, «ноу-хау», інжиніринг. Види ліцензійних платежів: роялті, паушальний платіж, участь у прибутку, участь у власності. Інновації та їх основні види: продуктові, процесові, маркетингові, організаційні. Основні канали обміну технологіями: міждержавний, міжфірмовий, внутрішньофірмовий.

Експорт-імпорт інновацій в Україні. Глобальний індекс інноваційності (GII). Рівень інноваційної ефективності (IER). Місце України в GII та IER. Проблеми інноваційного розвитку економіки України. Галузева та регіональна структура інноваційної діяльності в Україні. Джерела інноваційних видатків в Україні. Структура та напрями зовнішньої торгівлі українськими технологіями.

Інноваційна політика в Україні. Основні положення Закону України «Про наукову та науково-технічну діяльність» (2015). Напрями діяльності України у Програмі ЄС «Горизонт 2020». Основні напрями міжнародного співробітництва України в межах програми «EUREKA». Основні цілі макроекономічного регулювання науково-технічного співробітництва.

Тема 7. Україна у системі міжнародних валютно-фінансових і кредитних відносин

Сутність міжнародних валютно-фінансових відносин. Класифікація валютно-фінансових операцій, що покладена в основу системи національних рахунків ООН. Валютні курси та їхня класифікація. Валютна політика та її форми. Девальвація та ревальвація валюти. Валютні ринки та типи валютних угод: валютні операції з негайним постачанням (спот), форвардні та

ф'ючерсні операції. Міжнародний кредит та класифікація боргових зобов'язань Світовим банком.

Валютно-фінансова політика НБУ. Активність України на міжнародному валютному ринку. Основні фактори впливу на курс національної грошової одиниці. Динаміка обмінного курсу української гривні до долара США і євро. Динаміка купівлі-продажу іноземної валюти населенням України. Вплив дефіциту платіжного балансу на динаміку обмінного курсу національної валюти.

Державне регулювання міжнародних кредитно-розрахункових відносин. Структура зовнішнього кредитування економіки України. Короткострокові та довгострокові кредити та цінні папери. Динаміка зовнішнього кредитування та цінних паперів в Україні. Політика регулювання зовнішнього боргу України.

Співробітництво України з міжнародними фінансовими організаціями. Співробітництво України із Світовим банком. Історія співробітництва України з Міжнародним валютним фондом (МВФ). Стратегія діяльності України з Європейським банком реконструкції та розвитку (ЄБРР). Україна та Європейський інвестиційний банк (ЄІБ).

Тема 8. Міжнародна економічна інтеграція та економічна безпека України

Передумови, сутність та мета міжнародної економічної інтеграції. Передумови міжнародної економічної інтеграції. Основні етапи міжнародного інтеграційного процесу. Конкретні цілі регіональної економічної інтеграції.

Інтеграція в Європейський Союз як провідний напрям інтеграції України. Мета Європейського Союзу, завдання та етапи економічної інтеграції України. Ратифікація угоди про Асоціацію України та ЄС (2014). Загальна характеристика положення про створення поглибленої та всеохоплюючої зони вільної торгівлі (ПВЗВТ). Прогнозовані економічні вигоди для українських експортерів від ПВЗВТ. Встановлення безвізового режиму між Україною та ЄС.

Економічна безпека України в умовах відкритої економіки. Бразильська концепція колективної економічної

безпеки (1974). Вразливість національних економічних інтересів від інтеграційних процесів. Основні сфери загрози економічній безпеці України. Якісна трансформація моделі національної економіки в умовах поглиблення міжнародної економічної діяльності.

ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Тема 1. Концептуальні основи та сучасні особливості міжнародної економічної діяльності держави

1. Предмет та структура курсу «Міжнародна економічна діяльність України» (МЕДУ).
2. Принципи МЕД: загальні, національні та специфічні.
3. Класифікація форм міжнародної економічної діяльності.
4. Класифікація суб'єктів міжнародної економічної діяльності та її критерії.
5. Світове господарство як сфера здійснення міжнародної економічної діяльності.
6. Напрями і чинники розвитку економіки Світу на сучасному етапі.

Література

Основна:

1. **Бестужева С. В.** Міжнародна економічна діяльність України: навчальний посібник / С. В. Бестужева. – Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2016. – С. 7-43
2. **Міжнародна економіка:** підручник / Д. Г. Лукяненко, А. М. Поручник, Я. М. Столярчук – К.: КНЕУ, 2014. – С.7-80.
3. **Шталь Т. В., Доброскок Ю. Б., Тищенко О. О.** Міжнародна економічна діяльність України: курс лекцій / Шталь Т. В., Доброскок Ю. Б., Тищенко О. О. – Харків: видавництво Форт, 2014. – С. 7-39.

Додаткова:

1. **Новицький В. Є.** Міжнародна економічна діяльність України: Підручник. – К.: КНЕУ, 2003. – С. 20-27; 47-105.
2. **Міжнародна економічна діяльність України:** навчальний посібник/ В.П. Галушко, Н. Є. Голомша, О. М. Файчук, О. В. Файчук. – К.: НУБіП України, 2016. – С. 12-58.
3. **Міжнародна економіка:** навч. посіб. / Л. С. Шевченко, О. А. Гриценко, Т. М. Камінська та ін.; за заг. ред. С. М. Макухи. – Х.: Право, 2012. – С. 7-43.

Завдання для самостійної роботи

1. Яке місце належить міжнародній економічній діяльності в забезпеченні конкурентоспроможності сучасної економіки України?

2. Які з видів господарської діяльності, на вашу думку, за своєю природою є міжнародними?

3. За якими критеріями класифікують суб'єкти міжнародної економічної діяльності?

4. Назвіть перелік суб'єктів міжнародного співробітництва, що визначає Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність».

5. Перерахуйте основні завдання та напрями діяльності міжнародних економічних організацій.

6. Україна продала до Польщі олію, яку виробляє спільне україно-польське підприємство. Які види і форми зовнішньоекономічної діяльності присутні у цій угоді?

7. Назвіть позитивні і можливі негативні риси лібералізації міжнародної економічної діяльності.

8. На основі прикладів розкрийте фактори сучасного світового поділу праці.

Теми рефератів:

1. Місце України у світових рейтингах.

2. Розвиток зовнішньоекономічних зв'язків України з країнами Європейського Союзу.

3. Перспективи міжнародної економічної діяльності України в умовах асоційованого членства в ЄС.

4. Місце України в індексу людського розвитку (ІЛР).

5. Пріоритетні напрями зовнішньоекономічної діяльності України на сучасному етапі

6. Етапи розвитку міжнародної економічної діяльності України.

Основні поняття

- Міжнародний поділ праці
- Світове господарство
- Міжнародний ринок

- Зовнішньоекономічна діяльність
- Міжнародна економічна діяльність
- Міжнародна торгівля товарами
- Міжнародна торгівля послугами
- Міжнародний рух (переміщення) капіталів
- Міжнародні валютно-фінансові відносини
- Міжнародні кредитні відносини
- Міжнародне науково-технічне співробітництво
- Міжнародна міграція робочої сили
- Світова організація торгівлі (СОТ)
- Міжнародний валютний фонд (МВФ)
- Світовий банк

Тема 2. Ефективність міжнародної економічної діяльності держави

1. Поняття автаркії та відкритої економіки.
2. Теорії міжнародної торгівлі та порівняльних переваг.
3. Показники відкритості економіки.
4. Платіжний баланс держави як відображення міжнародної економічної діяльності.
5. Зовнішній борг держави.

Література

Основна:

1. **Бестужева С. В.** Міжнародна економічна діяльність України: навчальний посібник / С. В. Бестужева. – Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2016. – С. 11-422.
2. **Міжнародна** економіка: підручник / Д. Г. Лукьяненко, А. М. Поручник, Я. М. Столярчук – К.: КНЕУ, 2014. – С. 20-31.
3. **Шталь Т. В., Доброскок Ю. Б., Тищенко О. О.** Міжнародна економічна діяльність України: курс лекцій / Шталь Т. В., Доброскок Ю. Б., Тищенко О. О. – Харків: видавництво Форт, 2014. – С. 40-45.

Додаткова:

1. **Новицький В. Є.** Міжнародна економічна діяльність України: Підручник. – К.: КНЕУ, 2003. – С. 27-47.

2. **Міжнародна** економічна діяльність України: навчальний посібник/ В.П. Галушко, Н. Є. Голомша, О. М. Файчук, О. В. Файчук. – К.: НУБіП України, 2016. – С. 59-99.
3. **Міжнародна** економіка: навч. посіб. / Л. С. Шевченко, О. А. Гриценко, Т. М. Камінська та ін.; за заг. ред. С. М. Макухи. – Х.: Право, 2012. – С. 7-43.

Завдання для самостійної роботи

1. Розкрийте спільні риси та відмінності теорії міжнародної торгівлі Адама Сміта та теорії порівняльних переваг Давида Рікардо.

2. Сформулюйте основні риси відкритої економіки. Чому протекціоністські заходи держави не завжди досягають бажаного ефекту?

3. Чому експортна, імпортна та зовнішньоторговельна квоти характеризують відкритість національної економіки, але не можуть засвідчувати ефективність міжнародної економічної діяльності?

4. Чи пов'язані між собою відкритість національної економіки та її конкурентоспроможність?

5. Чи існує прямий зв'язок між відкритістю національної економіки та її ефективністю?

6. Обґрунтуйте, чому на основі платіжного балансу країни можна скласти враження щодо ефективності її міжнародної економічної діяльності?

7. Стисло охарактеризуйте минулорічний платіжний баланс України.

8. Наведіть показники та охарактеризуйте структуру валового зовнішнього боргу України.

Теми рефератів:

1. Стабілізаційні заходи макроекономічної політики щодо забезпечення рівноваги платіжного балансу України.

2. Структурний аналіз платіжного балансу України і методи компенсації його дефіциту.

3. Структура валового зовнішнього боргу України та методи його подолання.

4. Політика України щодо забезпечення конкурентоспроможності національної економіки.

5. Аналітична оцінка структури експортно-імпортних операцій національної економіки

Основні поняття

- Відкрита економіка
- Автаркія
- Протекціонізм
- Зовнішній державний борг
- Валовий зовнішній борг
- Платіжний баланс
- Експортна квота
- Імпортна квота
- Зовнішньо-торговельна квота
- Індекс відкритості ринку
- Рахунок поточних операцій
- Рахунок товарів і послуг
- Рахунок первинних доходів
- Рахунок вторинних доходів
- Рахунок операцій з капіталом
- Фінансовий рахунок
- Резервні активи

Тема 3. Україна у міжнародній торгівлі товарами і послугами

1. Торгівля товарами в системі МЕД.
2. Структура експортно-імпортних операцій товарами в економічній діяльності України.
3. Зовнішня торгівля послугами в Україні.
4. Інтеграція України в СОТ.

Література

Основна:

1. **Бестужева С. В.** Міжнародна економічна діяльність України: навчальний посібник / С. В. Бестужева. – Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2016. – С. 43-116.

2. **Міжнародна економіка:** підручник / Д. Г. Луцяненко, А. М. Поручник, Я. М. Столярчук – К.: КНЕУ, 2014. – С.81-168.
3. **Шталь Т. В., Доброскок Ю. Б., Тищенко О. О.** Міжнародна економічна діяльність України: курс лекцій / Шталь Т. В., Доброскок Ю. Б., Тищенко О. О. – Харків: видавництво Форт, 2014. – С. 40-83.
Додаткова:
 1. **Новицький В. Є.** Міжнародна економічна діяльність України: Підручник. – К.: КНЕУ, 2003. – С. 108-188; 234-333.
 2. **Міжнародна економічна діяльність України:** навчальний посібник/ В.П. Галушко, Н. Є. Голомша, О. М. Файчук, О. В. Файчук. – К.: НУБіП України, 2016. – С. 106-161.
 3. **Міжнародна економіка:** навч. посіб. / Л. С. Шевченко, О. А. Гриценко, Т. М. Камінська та ін.; за заг. ред. С. М. Макухи. – Х.: Право, 2012. – С. 44-77.

Завдання для самостійної роботи

1. Чим може бути корисною інформація щодо географічної і товарної структури міжнародної торгівлі у контексті зовнішньоекономічної діяльності України?
2. За допомогою яких інструментів держава може впливати на характер та умови міжнародної торгівлі?
3. Окресліть основні галузеві та геополітичні пріоритети розвитку міжнародної торгівлі товарами і послугами.
4. Які основні фактори та економічні передумови визначають особливості участі України у міжнародній торгівлі послугами?
5. У чому відмінність між природними та набутими перевагами України у міжнародній торгівлі?
6. Охарактеризуйте види міжнародних послуг за класифікацією Світового банку та СОТ.
7. Поясніть яким чином розраховуються експортно-імпорتنі та зовнішньоторговельна квоти.
8. Чим вигідно Україні членство в СОТ?

Теми рефератів:

1. Пріоритети експортно-імпоротної політики України.
2. Напрями оптимізації імпоротної політики України.

3. Характеристика географічної структури торговельного обороту України.

4. Регулювання та нормативні обмеження експортних та імпорتنих операцій в зовнішньоторговельній політиці України.

5. Сучасні тенденції світового ринку послуг та місце у ньому України.

6. Україна у системі транспортних послуг.

7. Шляхи реалізації експортного потенціалу України.

Основні поняття

- Міжнародна торгівля
- Зовнішня торгівля
- Експорт (експорт товарів)
- Імпорт (імпорт товарів)
- Реекспорт
- Транзит товарів
- Послуга
- Факторні послуги
- Нефакторні послуги
- Сальдо зовнішньої торгівлі
- Технологічна спеціалізація
- Предметна спеціалізація
- Зовнішньоторговельний оборот

Тема 4. Міжнародний рух капіталів і Україна

1. Особливості сучасних інвестиційних процесів.
2. Україна на міжнародному інвестиційному ринку.
3. Інвестиційна політика в Україні.

Література

Основна:

1. **Бестужева С. В.** Міжнародна економічна діяльність України: навчальний посібник / С. В. Бестужева. – Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2016. – С. 116-134.
2. **Міжнародна** економіка: підручник / Д. Г. Лукяненко, А. М. Поручник, Я. М. Столярчук – К.: ХНЕУ, 2014. – С.170-252.

3. **Шталь Т. В., Доброскок Ю. Б., Тищенко О. О.** Міжнародна економічна діяльність України: курс лекцій / Шталь Т. В., Доброскок Ю. Б., Тищенко О. О. – Харків: видавництво Форт, 2014. – С. 84-104.

Додаткова:

1. **Новицький В. Є.** Міжнародна економічна діяльність України: Підручник. – К.: КНЕУ, 2003. – С. 390-406.
2. **Міжнародна** економічна діяльність України: навчальний посібник/ В.П. Галушко, Н. Є. Голомша, О. М. Файчук, О. В. Файчук. – К.: НУБіП України, 2016. – С. 162-210.
3. **Міжнародна** економіка: навч. посіб. / Л. С. Шевченко, О. А. Гриценко, Т. М. Камінська та ін.; за заг. ред. С. М. Макухи. – Х.: Право, 2012. – С. 78-99.

Завдання для самостійної роботи

1. За якими критеріями можна здійснити порівняльний аналіз прямих та портфельних інвестицій?

2. Заповніть таблицю, що характеризує теорії міжнародного руху капіталу економічної системи:

Назва теорії	Основні представники	Зміст теорії
Теорія життєвого циклу		
Теорія інтернаціоналізації капіталу		
Теорії розміщення виробництва		
Теорія влади ринку		
Теорія інвестиційного розвитку країни		
Теорія олігополії і приватних іноземних інвестицій		
Теорія інвестиційного середовища		

3. Розкрийте зміст статистичного методу оцінки інвестиційного клімату за методикою агенцій «Moody's», «Standard&Poor's», «Fitch IBCA».

4. Розкрийте зміст методу дисконтування, який застосовується в універсальній методиці оцінки інвестиційного клімату Всесвітнього банку.

5. Охарактеризуйте можливі наслідки залучення іноземних інвестицій країною-реципієнтом.

6. Який вплив на процеси міжнародного інвестування мають офшорні зони?

7. Назвіть та охарактеризуйте основні конкурентні переваги транснаціональних корпорацій у міжнародному русі капіталів.

8. Охарактеризуйте сучасні тенденції розвитку нових форм у середовищі транснаціональних підприємств.

Теми рефератів:

1. Місце транснаціональних корпорації на інвестиційному ринку України.

2. Значення і роль залучення інвестицій для забезпечення процесів економічного зростання в Україні.

3. Сучасні тенденції вивозу приватного та державного капіталу на міжнародних ринках.

4. Особливості міжнародного інвестування у сферу послуг в Україні.

5. Переваги і недоліки багатонаціональних підприємств на внутрішньому ринку країни реципієнта.

6. Місце та перспективи України у світовому інвестиційному процесі.

7. Динаміка та структура прямих та портфельних іноземних інвестицій в економіку України.

8. Напрямки і перспективи співробітництва України з Європейським банком реконструкції та розвитку (ЄБРР)

Основні поняття

- Іноземні інвестиції
- Реінвестиції
- Міжнародна інвестиційна позиція

- Міжнародний рух капіталу
- Міжнародні транснаціональні корпорації (ТНК)
- Підприємство з іноземними інвестиціями
- Прямі інвестиції
- Портфельні інвестиції
- Вивіз капіталу
- Позичковий капітал
- Нетто-імпортер капіталу

Тема 5. Україна на світовому ринку праці

1. Міжнародна міграція робочої сили.
2. Світовий ринок праці та шляхи його формування.
3. Регулювання міжнародних міграційних процесів.
4. Структура еміграції та імміграції в Україні.
5. Міграційна політика в Україні.

Література

Основна:

1. **Бестужева С. В.** Міжнародна економічна діяльність України: навчальний посібник / С. В. Бестужева. – Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2016. – С. 145-159.
2. **Міжнародна** економіка: підручник / Д. Г. Лукяненко, А. М. Поручник, Я. М. Столярчук – К.: КНЕУ, 2014. – С.354-407.
3. **Шталь Т. В., Доброскок Ю. Б., Тищенко О. О.** Міжнародна економічна діяльність України: курс лекцій / Шталь Т. В., Доброскок Ю. Б., Тищенко О. О. – Харків: видавництво Форт, 2014. – С. 165-176.

Додаткова:

1. **Новицький В. Є.** Міжнародна економічна діяльність України: Підручник. – К.: КНЕУ, 2003. – С. 485-496.
2. **Міжнародна** економічна діяльність України: навчальний посібник/ В.П. Галушко, Н. Є. Голомша, О. М. Файчук, О. В. Файчук. – К.: НУБіП України, 2016. – С. 211-259.
3. **Міжнародна** економіка: навч. посіб. / Л. С. Шевченко, О. А. Гриценко, Т. М. Камінська та ін.; за заг. ред. С. М. Макухи. – Х.: Право, 2012. – С. 100-113.

Завдання для самостійної роботи

1. Розкрийте категорію «інтернаціональна вартість робочої сили» та фактори, що впливають на її формування у сучасних умовах?

2. Заповніть таблицю, що характеризує теорії світового ринку праці та міжнародної трудової міграції:

Назва теорії	Основні представники	Зміст теорії
Неокласична економічна теорія	Дж. Харріс, М. Тодаро та ін.	
Теорія людського капіталу	Дж. Беккер, Г. Кларк та ін.	
Нова економічна теорія міграції	Дж. Тейлор, П. Арнольд та ін.	
Теорія глобальних систем	І. Валлерстайн, С. Сассен	
Теорія дуального ринку праці	Дж. Пайер	
Теорія міграційних систем	Ф. Хьюго, Е. Тейлор та ін.	
Теорія кумулятивної причинності	Д. Мессі	
Теорія світового ринку праці	Дж. Джонсон	

3. Розкрийте причини суперечностей між громадянами європейських країн та трудовими іммігрантами. Назвіть можливі шляхи подолання таких суперечностей.

4. Окресліть переваги та недоліки міграційних процесів для країн-реципієнтів та країн-донорів.

5. Розкрийте географічну та галузеву структуру української трудової еміграції.

6. Якими є сучасні центри тяжіння робочої сили?

7. Які методи використовує Україна для регулювання імміграційних трудових потоків?

8. Назвіть основні проблеми, що стоять перед Україною у площині трудової міграції та основні шляхи їх вирішення.

Теми рефератів:

1. Історичні хвилі трудової міграції у Світі.
2. Напрями вирішення проблеми трудової міграції в Україні.
3. Відпливу інтелекту з України: причини і наслідки для економічного розвитку держави.
4. Рівень життя в Україні та рівень трудової міграції.
5. Структура, напрями та динаміка трудової міграції в Україні.
6. Міграційна політика в Україні у площині еволюції світового ринку праці.

Основні поняття

- Міграція
- Трудова міграція
- Еміграція
- Імміграція
- Міграційне сальдо
- Міграційна квота
- Рееміграція
- Відплив інтелекту
- Міграційна політика
- Міграційні обмеження
- Світовий ринок праці

Тема 6. Україна у міжнародному науково-технічному співробітництві

1. Правові основи міжнародного науково-технічного співробітництва.
2. Експорт-імпорт інновацій в Україні..
3. Інноваційна політика в Україні.

Література

Основна:

1. **Бестужева С. В.** Міжнародна економічна діяльність України: навчальний посібник / С. В. Бестужева. – Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2016. – С. 160-188.

2. **Шталь Т. В., Доброскок Ю. Б., Тищенко О. О.** Міжнародна економічна діяльність України: курс лекцій / Шталь Т. В., Доброскок Ю. Б., Тищенко О. О. – Харків: видавництво Форт, 2014. – С. 138-147.

Додаткова:

1. **Новицький В. Є.** Міжнародна економічна діяльність України: Підручник. – К.: КНЕУ, 2003. – С. 540-577.

2. **Міжнародна** економічна діяльність України: навчальний посібник/ В.П. Галушко, Н. Є. Голомша, О. М. Файчук, О. В. Файчук. – К.: НУБіП України, 2016. – С. 260-299.

Завдання для самостійної роботи

1. Назвіть правові інструменти, що допомагають країнам захищати новітні технології.

2. Як Ви розумієте термін: «міжнародна передача технологій»?

3. Перелічіть та охарактеризуйте основні форми міжнародної передачі технологій.

4. Які спостерігаються структурні зрушення у зовнішній торгівлі України новітніми технологіями протягом останніх років?

5. Поясніть, чому Україна залишається нетто-імпортером новітніх технологій?

6. На яку сферу економічної діяльності припадає найбільший експорт новітніх технологій в українській економіці?

7. Розкрийте перспективи участі України у рамковій програмі Європейського Союзу з досліджень та інновацій «Горизонт 2020» для розвитку освіти та науки.

8. Охарактеризуйте найважливіші макроекономічні цілі науково-технічної діяльності у зовнішньоекономічній політиці України.

Теми рефератів:

1. Інжиніринг, патентні та ліцензійні угоди на українському ринку наукової та технічної інформації.

2. Перспективи розвитку ринку наукомістких послуг в Україні.

3. Особливості впровадження та перспективи розвитку технологічних інновацій в Україні.

4. Поширення маркетингових та організаційних інновацій в національній економіці України.

5. Глобальний індекс інноваційності та рівень інноваційної ефективності економіки України.

6. Проблеми реалізації інноваційної політики в Україні.

Основні поняття

- Європейський дослідницький простір
- Інноваційна продукція
- Інновація
- Міжнародна передача технологій
- Науково-технічна діяльність
- Науково-технічні розробки
- Прикладні дослідження
- Фундаментальні дослідження
- Технологія
- Глобальний індекс інноваційності (GII).
- Рівень інноваційної ефективності (IER).
- Патент
- Ліцензія
- Копірайт
- Товарна марка

Тема 7. Україна у системі міжнародних валютно-фінансових і кредитних відносин

1. Сутність міжнародних валютно-фінансових відносин.

2. Валютно-фінансова політика НБУ.

3. Державне регулювання міжнародних кредитно-розрахункових відносин.

4. Співробітництво України з міжнародними фінансовими організаціями.

Література

Основна:

1. **Бестужева С. В.** Міжнародна економічна діяльність України: навчальний посібник / С. В. Бестужева. – Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2016. – С. 116-144.
2. **Міжнародна** економіка: підручник / Д. Г. Лукяненко, А. М. Поручник, Я. М. Столярчук – К.: КНЕУ, 2014. – С.330-346; 466-476.
3. **Шталь Т. В., Доброскок Ю. Б., Тищенко О. О.** Міжнародна економічна діяльність України: курс лекцій / Шталь Т. В., Доброскок Ю. Б., Тищенко О. О. – Харків: видавництво Форт, 2014. – С. 84-137.

Додаткова:

1. **Новицький В. Є.** Міжнародна економічна діяльність України: Підручник. – К.: КНЕУ, 2003. – С. 374-389.
2. **Міжнародна** економічна діяльність України: навчальний посібник/ В.П. Галушко, Н. Є. Голомша, О. М. Файчук, О. В. Файчук. – К.: НУБіП України, 2016. – С. 311-355.
3. **Міжнародна** економіка: навч. посіб. / Л. С. Шевченко, О. А. Гриценко, Т. М. Камінська та ін.; за заг. ред. С. М. Макухи. – Х.: Право, 2012. – С. 132-147.

Завдання для самостійної роботи

1. Назвіть умови надання та функції міжнародного кредиту у світовій економіці та джерела формування міжнародних кредитних ресурсів.

2. Заповніть таблицю, що характеризує теорії міжнародних валютних відносин:

Назва теорії	Основні представники	Зміст теорії
Теорія паритету купівельної спроможності	Д. Юм, Д. Рікардо, Г. Кассель та ін.	
Теорія регульованої валюти	І. Фішер, Дж. М. Кейнс	
Нормативна теорія валютного курсу	Р. Манделл, Дж. Мід, А. Ланьї та ін.	

Теорія ключових валют	Дж. Вільямс, А. Хансен, Р. Хоутрі	
Теорія плаваючих валютних курсів	М. Фрідман, Г. Джонсон, Ф. Махлуп, Г. Гірш та ін.	
Теорія фіксованих паритетів і курсів	Дж. Робінсон, Ф. Грехем, А. Браун та ін.	
Модель фіксованої ціни	Р. Манделл, М. Флемінг	
Модель гнучкої ціни	Дж. Френкель, м. Мусс, Д. Білсон та ін.	

3. Розкрийте специфіку позичково-депозитних операцій на євrorинках.

4. Визначте сутність, структуру та показники зовнішнього боргу країни.

5. Окресліть напрямки вирішення проблеми зовнішнього боргу України.

6. Якими є причини девальвації національної валюти України?

7. Розкрийте напрями співробітництва між Україною і Світовим банком.

8. Перерахуйте та розкрийте зміст основних видів валютної політики держави.

Теми рефератів:

1. Особливості поточної валютної політики НБУ.

2. Участь України на міжнародному валютному ринку.

3. Дефіцит платіжного балансу України як причина знецінення національної валюти.

4. Динаміка структури зовнішніх запозичень та боргових цінних паперів в Україні.

5. Ефективність методів компенсації дефіциту платіжного балансу України.

6. Стабілізаційні заходи макроекономічної політики для забезпечення рівноваги платіжного балансу України.

7. Співробітництво України із міжнародними фінансовими організаціями.

Основні поняття

- Валютний курс
- Валютні ринки
- Девальвація валюти
- Ревальвація валюти
- Міжнародний кредит
- Спеціальні права запозичення
- Валютна політика
- Валютні угоди
- Спот-угоди
- Форвардні операції
- Ф'ючерсні операції

Тема 8. Міжнародна економічна інтеграція та економічна безпека України

1. Передумови, сутність та мета міжнародної економічної інтеграції.

2. Інтеграція в Європейський Союз як провідний напрям інтеграції України.

3. Економічна безпека України в умовах відкритої економіки.

Література

Основна:

1. **Бестужева С. В.** Міжнародна економічна діяльність України: навчальний посібник / С. В. Бестужева. – Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2016. – С. 235-264.
2. **Міжнародна** економіка: підручник / Д. Г. Лукьяненко, А. М. Поручник, Я. М. Столярчук – К.: КНЕУ, 2014. – С.557-612; 620-722.

3. **Шталь Т. В., Доброскок Ю. Б., Тищенко О. О.** Міжнародна економічна діяльність України: курс лекцій / Шталь Т. В., Доброскок Ю. Б., Тищенко О. О. – Харків: видавництво Форт, 2014. – С. 177-187; 191-196.

Додаткова:

1. **Новицький В. Є.** Міжнародна економічна діяльність України: Підручник. – К.: КНЕУ, 2003. – С. 578-600; 621-658; 678-703.
2. **Міжнародна** економічна діяльність України: навчальний посібник/ В.П. Галушко, Н. Є. Голомша, О. М. Файчук, О. В. Файчук. – К.: НУБіП України, 2016. – С. 364-394.
3. **Міжнародна** економіка: навч. посіб. / Л. С. Шевченко, О. А. Гриценко, Т. М. Камінська та ін.; за заг. ред. С. М. Макухи. – Х.: Право, 2012. – С. 162-174; 176-190.

Завдання для самостійної роботи

1. Сформулюйте та охарактеризуйте основні перешкоди на шляху політичної та економічної інтеграції України в Європейський Союз.

2. Що, на ваш погляд, є спільне, а що відмінне між економічним союзом і повною економічною інтеграцією?

3. Чому вступ в ЄС є пріоритетним напрямом зовнішньої політики України? Які економічні складові цього процесу?

4. Яким чином процеси глобалізації впливають на соціально- економічний розвиток України?

5. Назвіть міжнародні організації, що беруть участь у вирішенні глобальних проблем людства.

6. У вирішенні яких глобальних проблем бере участь Україна?

7. Назвіть та охарактеризуйте основні, на сучасному етапі, загрози економічній безпеці України.

8. Назвіть найбільш перспективні напрями міжнародного співробітництва України.

Теми рефератів:

1. Основні передумови та практична реалізація економічної інтеграції України у Європейський Союз.

2. Забезпечення гармонізації українських національних і спільних європейських економічних інтересів у Європейському Союзі.

3. Головні історичні етапи та цілі інтеграційних процесів у Європейському Союзі.

4. Значення встановлення безвізового режиму між Україною та ЄС для структурних перетворень в економіці.

5. Економічна політика Європейського Союзу та його місце у світовій економіці.

6. Проблеми формування стратегії економічного розвитку України в контексті інтеграційних процесів з Європейським Союзом.

7. Стратегічні загрози національній економічній безпеці України та основні завдання щодо їх усунення.

Основні поняття

- Ефект «відхилення торгівлі»
- Ефект «створення торгівлі»
- Зона вільної торгівлі
- Квота
- Митний союз
- Міжнародна економічна безпека
- Міжнародна економічна інтеграція
- Нетарифні обмеження
- Тарифна квота

Вимоги до підготовки та оформлення есе

Загальні вимоги. Есе - самостійна письмова робота студента з дисципліни «Міжнародна економічна діяльність України». Есе передбачає: 1) *тезисне викладення* вивченої та опрацьованої важливої глави (або статті) з проблем міжнародної економіки; 2) *самостійну аналітичну оцінку* актуальної проблеми економіки України на основі матеріалу, опрацьованого на основі базової глави (статті) та ґрунтовного вивчення профільної літератури з міжнародної економіки; 3) *висновки*, у яких у короткій формі мають бути викладені результати аналізу проблеми.

Структура есе має містити такі обов'язкові елементи:

Вступ, де у короткій змістовній формі визначається і обґрунтовується актуальність теми та чітко окреслюється мета дослідження, його зв'язок з базовою працею. У вступі слід обов'язково підкреслити, чому дослідження є «цікавим і має значення».

1.Тези базової праці (глави, статті) обов'язково повинні розкривати постулати та основні принципи, які автор потім має використати у основній частині. Для цього їх слід пронумерувати, щоб автор міг апелювати до них у своєму дослідженні (наприклад: «згідно п.3»)

2. Основна частина. Щоб досягти поставленої мети, основна частина має розкривати вузлові аспекти обраної теми. Тут автору потрібно висвітлити та обґрунтувати логіку власного бачення проблеми. Рекомендуємо обирати і дослідити конкретну зовнішньоекономічну проблему актуальну для економіки сучасної України.

Висновки мають узгоджуватися із метою есе та коротко узагальнювати результати економічного аналізу проблеми, яку автор досліджував в основній частині і/або окреслити шляхи її вирішення.

Список використаної літератури повинен містити перелік реально опрацьованих і використаних у дослідженні літературних джерел, на які автор посилається в основній частині, враховуючи також посилання на електронні джерела з Інтернету. Список має бути належним чином оформлений у відповідності до наявних стандартів. Підкреслимо: кількість використаних джерел певною мірою засвідчує рівень розгляду проблеми автором.

Вимоги щодо оформлення есе. Есе повинно бути надруковане українською мовою на аркуші формату А4 з використанням шрифту Times New Roman (розмір 12, інтервал полуторний). За обсягом есе має бути до 15000 знаків (бл.12-14 стор.).

Цитувати наукові праці слід з метою максимально точної передачі позиції вченого, який є компетентним у досліджуваній проблемі.

Правила цитування: 1) цитата повинна відповідати тексту джерела, із якого її використали; 2) цитувати автора бажано безпосередньо з його творів; 3) не слід спотворювати думку автора. В середині основного тексту цитати беруться в лапки. З великої літери вони починаються у тих випадках, коли цитата відкриває собою фразу або після двокрапки, якщо і в джерелі вона починається із прописної. Перше слово цитати, що органічно входить до синтаксичної будови фрази основного тексту, пишеться із рядової букви, навіть якщо в першоджерелі текст починається з прописної. Як знак пропуску тексту в цитаті використовуються три крапки.

Всі цитати, цифрові та ілюстративні матеріали обов'язково мають супроводжуватися точними посиланнями на джерела. Список використаної літератури має бути пронумерований. У тексті в квадратних дужках вказується порядковий номер джерела, на яке зроблено посилання, і номери сторінки.

Наприклад:

у тексті есе:

«Модель Манделла-Флемінга була розроблена на початку 60-х років. Вона використовує і розвиває відому вже нам модель IS-LM. Цей розвиток полягає у тому, що до моделі включено нові змінні: чистий експорт, світову ставку процента та курс національної валюти. Модель розрахована на малу відкриту економіку». [8, с. 55].

у списку використаної літератури:

... 8. Родіонова І. Ф. Макроекономіка та економічна політика: Підручник. – К.: Таксон, 1996 – 240 с.

Титульний аркуш есе оформлюється згідно наведеного зразка (див. С. 52).

Міністерство освіти і науки України
Державний університет «Житомирська політехніка»
Факультет бізнесу та сфери обслуговування
Кафедра цифрової економіки та міжнародних економічних
відносин

ECE
з міжнародної економічної діяльності України

**Економіка України у контексті моделі
економічного зростання Є. Домара**

**(на основі статті: Evsey D. Domar. Capital
Expansion, Rate of Growth, and Employment
Econometrica, Vol. 14, No. 2. Apr., 1946)**

Автор: студентка IV курсу
групи ЕП-42
МАКСИМЧУК НАДІЯ

Житомир 2020

Вибір і формулювання теми есе. Тему есе автор обирає самостійно.

У назві теми в обов'язковому порядку мають бути зазначені: 1) проблема, що підлягає аналізу (експорт товарів, трудова міграція, інноваційна політика, фіскальна політика, економічне зростання, глобалізація, європейська інтеграція тощо); 2) базова праця (частина праці) з прізвищем автора, концептуальні підходи якого будуть покладені в основу дослідження.

Наприклад:

1. Економіка України у контексті моделі економічного зростання Є. Домара (на основі статті: Evsey D. Domar. Capital Expansion, Rate of Growth, and Employment *Econometrica*, Vol. 14, No. 2. Apr., 1946).
2. Політика залучення іноземного капіталу в умовах м'якої монетарної політики уряду (за статтею Любомира Шавалюка «Економіка: старі і нові ризики» Український тиждень №3 16.01.2020).

Список рекомендованих авторів для підготовки тез, як основи науково-теоретичного аналізу зовнішньоекономічної діяльності економіки України в основній частині есе:

1. Леон Вальрас
2. Вільям Стенлі Джевонс
3. Вільфредо Парето
4. Ірвін Фшер
5. Йозеф Алоїз Шумпетер
6. Джон Мейнард Кейнс
7. Рой Хоутрі
8. Михайло Туган-Барановський
9. Николай Кондратьєв
10. Фрідріх фон Гайек (Хаск)
11. Артур Оукен
12. Олбан Вільям Філіпс
13. Джозефі Стігліц
14. Ян Тінберген
15. Адольф Вагнер
16. Рой Гаррод (Харод)
17. Елвін Гансен (Хансен)
18. Джон Гікс (Хікс)

19.Роберт М. Солоу
20.Євсїй Домар

Приклад висновків до есе (на основі наукового дослідження студентки Максимчук Надії «Особливості застосування моделі економічного зростання Домара–Харрода до національної економіки України»):

Отже, держава покликана сприяти економічному зростанню через належне виконання таких своїх функцій: забезпечення сприятливого інвестиційного клімату, скеровування інвестицій приватного та іноземного сектору у розвиток наукомістких галузей та галузей, що визначають науково-технічний прогрес, оскільки державне інвестування навіть у невеликих обсягах може бути джерелом значного мультиплікативного ефекту (див. рис. 1).

Практичне застосування моделей Є. Домара і Р. Харрода до економіки України виявило тотожні кількісні результати, що засвідчує ґрунтовність методологічної бази неокейнсіанства для можливого вдосконалення запропонованих моделей та їх поточного використання для потреб макроекономічного аналізу. Залучення держави як інвестора до моделей Домара-Харрода розширює можливості їх використання через подолання окремих встановлених ними обмежень. Запропонована вдосконалена модель коректніше враховує можливості держави для забезпечення динаміки економічного зростання в умовах інерційності пострадянської економіки. Національна економіка протягом останнього десятиліття демонструє тенденцію нестійкого економічного зростання і корелює з обсягами інвестування, які визначено його рушійним фактором.

Вимоги до термінів та порядок подання есе.

Виконане і оформлене у відповідності до вимог есе подається на кафедру для реєстрації не пізніше обумовленого викладачем терміну. Оцінка за есе, які не надійшли на кафедру пізніше зазначеного терміну, знижується на 50% балів.

В процесі підготовки есе студент може отримати роз'яснення незрозумілих питань на кафедрі в години відведені для консультацій відповідно до графіку.

Рис. 1. Вдосконалення моделі Домара-Харрода

Рекомендована література для підготовки есе

1. ECONOMICUS: Вехи экономической мысли. Режим доступа: <https://sites.google.com/a/economicus.org/economicus/vehi-ekonomiceskoj-mysli>.
2. Блауг М. Економічна теорія в ретроспективі / Пер. з англ. І.Дзюб. - К.: Основи, 2001. - 670 с.
3. Вальрас Л. Элементы чистой политической экономии. – М.: Изграф, 2000. – 448 с.
4. Вільямсон О. Е. Економічні інституції капіталізму: Фірми, маркетинг, укладання контрактів. – К.: АртЕк. 2001. – 472 с
5. Гайек, Фрідріх А. Право, законодавство і свобода. Нове визначення ліберальних принципів справедливості і політичної економії. Пер. з англ. В. Дмитрук. – Київ: Аквілон-Прес, 2000. 448 с.
6. Гаврилишин Б. Дороговкази в майбутнє / пер. з англ. Л. Л. Лещенко. – К.: Основи. – 238 с.
7. Гелбрейт, Дж. К. Суспільство блага. Пора гуманності. – К.: Видавничий дім «Скарби», 2003. – 160 с.
8. Гэлбрейт Дж. К. Новое индустриальное общество. – М.: Прогресс, 1969.
9. Гэлбрейт Дж. К. Экономические теории и цели общества. – М.: Прогресс, 1976.
10. Кейнс, Дж. М. Общая теория занятости, процента и денег, – М.: Прогресс, 1978. – 496 с.

11. Кейнс, Дж. М. Избранные произведения: пер с англ. / Предисл., коммент., сост.: А. Г. Худокормов.– М.: Экономика, 1993. – 543 с.
12. Корнаи Я. Путь к свободной экономике. Страстное слово в защиту экономических преобразований – М.: Экономика, 1990. –149 с.
13. Мизес, Л. фон Всемогущее правительство: Тотальное государство и тотальная война / Людвиг фон Мизес: пер. с англ. – Челябинск, Социум, 2006.
14. Норт, Даглас. Інституції, інституційна зміна та функціонування економіки / Пер. з англ. І. Дзюб. – К.: Основи, 2000. – 198 с.
15. Ойкен В. Основные принципы экономической политики: Пер. с нем. / Общ. ред. Л. И. Цедилина и др. – М.: Прогресс. Универс, 1995. – 496 с.
16. Пигу А. Экономическая теория благосостояния: В 2 т. - М.: Прогресс, 1985.
17. Панорама экономической мысли конца XX столетия. / Под ред. Д.Гринзюэя, М. Блини, И. Стюарта. В 2-х т. Пер. с англ. В.С. Автономова и С.А. Афонцева. – СПб.:Экономическая школа, 2002. – т. 1. – 668 с.; – т. 2. – 387 с.
18. Природа фірми: Походження, еволюція і розвиток / За ред. О. Е. Вільямсона, С. Дж. Вінтера; Пер. з англ. А. В. Куликова; Наук. ред. пер. В. П. Кузьменко. – К.: А.С.К., 2002. – 336 с.
19. Стігліц, Джозеф Е. Економіка державного сектора : пер. с англ. / Джозеф Е. Стігліц ; Пер. А. Олійник, Р. Скільський. – Київ : Основи, 1998. – 854 с.
20. Туган-Барановський М. І. Основи політичної економії. Наук. Ред., автор перед. І вступ. статті С. М. Злупко – Львів: Вид. центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2003 – 628 с.
21. Хайек Ф. А. Дорога к рабству. Пер с англ. — М.: Новое издательство, 2005. – 264 с.
22. Харрис Л. Денежная теория: Пер. с англ. / Общ. ред. и вступ. ст. В. М. Усоскина – М: Прогресс, 1990. – 750 с.
23. Харрод Р. К теории экономической динамики. – М.: Изд-во иностранной литературы, 1959. – 212 с.
24. Хикс Дж. Р. Стоимость и капитал: пер с англ. – 1988. – 191 с.
25. Хрестоматия по экономической теории / Состав. Е. Ф. Борисов – М.: Юрист, 2000. – 536 с.

26. Шумпетер, Йозеф А. Теорія економічного розвитку: Дослідження прибутків, капіталу, кредиту, відсотка та економічного циклу / Пер. з англ.. В. Старка. – К.: Вид. дім «Києво-могилянська академія», 2011. – 242 с.

**Питання для оцінки
змістовного засвоєння дисципліни
«Міжнародна економічна діяльність України»**

1. Предмет та структура дисципліни «Міжнародна економічна діяльність України» (МЕДУ).
2. Принципи МЕД: загальні, національні та специфічні.
3. Класифікація форм міжнародної економічної діяльності.
4. Класифікація суб'єктів міжнародної економічної діяльності та її критерії.
5. Світове господарство як сфера здійснення міжнародної економічної діяльності.
6. Напрями і чинники розвитку економіки Світу на сучасному етапі.
7. Поняття автаркії та відкритої економіки.
8. Теорії міжнародної торгівлі та порівняльних переваг.
9. Показники відкритості економіки.
10. Платіжний баланс держави як відображення міжнародної економічної діяльності.
11. Зовнішній борг держави.
12. Торгівля товарами в системі МЕД.
13. Структура експортно-імпортних операцій товарами в економічній діяльності України.
14. Зовнішня торгівля послугами в Україні.
15. Інтеграція України в СОТ.
16. Особливості сучасних інвестиційних процесів.
17. Україна на міжнародному інвестиційному ринку.
18. Інвестиційна політика в Україні.
19. Міжнародна міграція робочої сили.
20. Світовий ринок праці та шляхи його формування.
21. Регулювання міжнародних міграційних процесів.
22. Структура еміграції та імміграції в Україні.
23. Міграційна політика в Україні.

24. Правові основи міжнародного науково-технічного співробітництва.
25. Експорт-імпорт інновацій в Україні..
26. Інноваційна політика в Україні.
27. Сутність міжнародних валютно-фінансових відносин.
28. Валютно-фінансова політика НБУ.
29. Державне регулювання міжнародних кредитно-розрахункових відносин.
30. Співробітництво України з міжнародними фінансовими організаціями.
31. Передумови, сутність та мета міжнародної економічної інтеграції.
32. Інтеграція в Європейський Союз як провідний напрям інтеграції України.
33. Економічна безпека України в умовах відкритої економіки.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Підручники та навчальні посібники

Основні

1. **Бестужева С. В.** Міжнародна економічна діяльність України: навчальний посібник / С. В. Бестужева. – Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2016. – 216 с.

2. **Міжнародна** економіка: підручник / Д. Г. Лукяненко, А. М. Поручник, Я. М. Столярчук – К.: КНЕУ, 2014. – 762 с.

3. **Шталь Т. В., Доброскок Ю. Б., Тищенко О. О.** Міжнародна економічна діяльність України: курс лекцій / Шталь Т. В., Доброскок Ю. Б., Тищенко О. О. – Харків: видавництво Форт, 2014. – 199 с

Допоміжні.

1. **Новицький В. Є.** Міжнародна економічна діяльність України: Підручник. – К.: КНЕУ, 2003. – 948 с.

2. **Міжнародна** економічна діяльність України: навчальний посібник/ В.П. Галушко, Н. Є. Голомша, О. М. Файчук, О. В. Файчук. – К.: НУБіП України, 2016. – 447 с.

3. **Міжнародна** економіка: навч. посіб. / Л. С. Шевченко, О. А. Гриценко, Т. М. Камінська та ін.; за заг. ред. С. М. Макухи. – Х.: Право, 2012. – 192 с.

Інформаційні ресурси ІНТЕРНЕТ

1. Bloomberg Global Innovation Index 2017. URL: <https://www.bloomberg.com/graphics/2015-innovative-countries/>
2. Comparative advantage URL: http://www.economicsonline.co.uk/Global_economics/Comparative_advantage.html
3. Fortune Global 500 List 2017. URL: http://fortune.com/global500/visualizations/?iid=recirc_g500landing-zone1
4. Global Connectedness Index. URL: http://www.dhl.com/en/about_us/logistics_insights/studies_research/global_connectedness_index/global_connectedness_index.html

5. Global Flow of Tertiary-Level Students. URL:
<http://uis.unesco.org/en/uis-student-flow>
6. Globaledege. URL: <https://globaledege.msu.edu/>
7. Index of Economic Freedom [Электронный ресурс] – режим
доступа: <http://www.heritage.org/index/visualize>
8. Network Readiness Index. URL: <http://reports.weforum.org/global-information-technology-report-2015/network-readiness-index/>
9. New protectionism URL:
http://www.economicsonline.co.uk/Global_economics/New_protectionism.html
10. OECD. URL: <https://data.oecd.org/>
11. Quotas and tariffs URL:
http://www.economicsonline.co.uk/Global_economics/Tariffs_and_quotas.html
12. The atlas of economic complexity. URL: <http://atlas.cid.harvard.edu/>,
<http://atlas.media.mit.edu/>
13. The Corruption Perceptions Index. URL:
<https://www.transparency.org/research/cpi/overview>
14. The Global Enabling Trade Report. URL:
<http://reports.weforum.org/global-enabling-trade-report-2016/>
15. The Global Innovation Index. URL:
<https://www.globalinnovationindex.org/gii-2017-report>
16. The Logistics Performance Index. URL: <https://lpi.worldbank.org/>
17. The observatory of economic complexity [Электронный ресурс] –
режим доступа: atlas.media.mit.edu/ru/
18. The pattern of trade URL:
http://www.economicsonline.co.uk/Global_economics/The_pattern_of_trade.html
19. The WTO URL:
http://www.economicsonline.co.uk/Global_economics/The_WTO.html
20. Trade liberalisation URL:
http://www.economicsonline.co.uk/Global_economics/Trade_liberalisation.html
21. Trade openness URL:
http://www.economicsonline.co.uk/Global_economics/Trade_openness.html
22. Trade protectionism URL:
http://www.economicsonline.co.uk/Global_economics/Trade_protectionism.html

23. Trading Economics. URL: <https://tradingeconomics.com/>
24. UNCTAD. URL: <http://unctad.org/en/Pages/themes.aspx>
25. UNdata. URL: <http://data.un.org/Default.aspx>
26. UNESCO. URL: <http://uis.unesco.org/en/home#slideoutmenu>
27. UNIDO. URL: <http://www.unido.org>
28. United Nations. URL: <http://www.un.org/ru/index.html>
29. Why do countries trade? URL:
http://www.economicsonline.co.uk/Global_economics/Why_do_countries_trade.html
30. Індекс глобалізації (KOF Globalization Index). URL:
<http://globalization.kof.ethz.ch/>
31. Індекс глобальної конкурентоспроможності. URL:
<http://reports.weforum.org/global-competitiveness-report-2015-2016/>
32. Індекс легкості ведення бізнесу. URL:
<http://www.doingbusiness.org/reports/global-reports/doing-business-2017>
33. Індекс людського розвитку. URL:
<http://hdr.undp.org/en/content/human-development-index-hdi>
34. Міждержавний статистичний комітет країн СНД [Електронний ресурс] – режим доступу: <http://www.cisstat.com/>
35. Рейтинг бюджетної прозорості. URL:
<http://survey.internationalbudget.org/#rankings>,
<http://www.internationalbudget.org/opening-budgets/open-budget-initiative/open-budget-survey/open-budget-survey-data-explorer/>
36. Рейтинг інвестиційної привабливості. URL: <https://www.bdo-ibc.com/index/global-comparison/overall-index/>
37. Рейтинг недієздатності (вразливості) держави. URL:
<http://fundforpeace.org/fsi/>
38. Світова організація торгівлі (WTO). URL: <https://www.wto.org>
39. Світовий банк URL: <http://www.worldbank.org/ru/country>
40. ЦРУ. URL: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/up.html>.
41. Офіційний портал Верховної ради <http://rada.gov.ua/>
42. Урядовий портал <https://www.kmu.gov.ua/ua>
43. Державна служба статистики України <http://www.ukrstat.gov.ua/>
44. Організація Об'єднаних Націй ООН
<http://www.un.org/ru/documents/index.html>
45. Всесвітній банк <http://www.worldbank.org/>
46. Сайт Міжнародної Торгівельної організації <http://www.wto.org/>

47. Організація Економічного Співробітництва і Розвитку (ОЕСР)
<http://www.oecd.org/>
48. Європейський союз <http://europa.eu/>
49. Міжнародний валютний фонд <http://www.imf.org>
50. Міжнародна організація праці <http://www.ilo.org>

ЗМІСТ

Вступ	3
Тематичний план дисципліни «Міжнародна економічна діяльність України»	8
Програма дисципліни «Міжнародна економічна діяльність України»	9
Плани семінарських занять та самостійної роботи	16
Вимоги до підготовки й оформлення есе	35
Питання для оцінки змістовного засвоєння дисципліни «Міжнародна економічна діяльність України»	42
Рекомендована література	44

Навчальне видання

Юрій Володимирович Ущাপовський

МІЖНАРОДНА ЕКОНОМІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ УКРАЇНИ

Методичні рекомендації
для студентів
ДУ «Житомирська політехніка»

Редактор та макетування

Ю. В. Ущাপовський

Підписано до друку ? . 05.2020
Формат 60×84 1/16. Папір офсет.
Гарнітура Arial. Ум. друк. арк. ?
Тираж 100 прим. Зам. №?

Видавець та виготовлювач
Державний університет «Житомирська Політехніка»
Вул. Чуднівська, 103, м. Житомир, 10005

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру суб'єкта видавничої справи
Серія ЖТ № 08 від 26.03.2004 р.